

Q.P. Code : 27004

(3 Hours)

[Total Marks : 100

1. Answer in two or more sentences of each of the following : 20
1. On whom burden of proof lies?
  2. When facts not otherwise relevant become relevant?
  3. What facts can be proved by oral Evidence?
  4. In civil cases when admissions are not relevant?
  5. Presumption as to dowry death?
  6. What is conclusive proof?
  7. When entries in books of account are relevant?
  8. When opinion of examiner of electronic evidence is taken?
  9. What is ambiguous document?
  10. How to impeach the credit of witness? 20
2. Write short notes of the following (**Any four**) :
- a) Judge's power to put questions or order production.
  - b) Privilege communication made during marriage
  - c) Private & Public documents.
  - d) Rules as to notice to produce.
  - e) When confession given during police custody is relevant.
  - f) Evidential value of dying declaration.
3. Solve **any two** of the following with reason or justification : 12
- I) 'A' is Accused of a crime.
- a) The fact that soon after the commission of the crime A absconded from his house is relevant? Explain with provision.
  - b) The fact that, at the time when he left home he had sudden & urgent business at the place to which he went is it relevant? Explain with provision.
- II) A wishes to prove a dying declaration by B.
- a) What A has to prove first? Explain with provision.
  - b) A tries to prove in court by secondary Evidence the contents of a lost documents. How to prove it? Explain with provision.

TURN OVER

III) A, a client says to B an attorney - I have committed forgery and I wish you to defend me.

a) Whether B can keep it secret or require to disclose it to Police give reason.

b) A, a client says to B an attorney - I wish to obtain possession of property by the use of a forged deed on which I request you to sue. Can B keep it secret and whether he is protected give reason?

4. Answer in details of the following **(Any Four)** :

48

1. What is admission? Who can do valid admission and when? explain in detail.
  2. Who may testify? Who are the privilege witness? What privilege they enjoy & when what are the limitation on said privilege.
  3. What is burden of proof? Whom burden of proof lies explain with the help of sec 101 to 111 of evidence Act?
  4. When Court disallow oral evidence? Explain in detail with exception if any.
  5. How to prove the contents of documents? What is primary & secondary Evidence? When it can be given and how?
  6. Explain in detail when character of a person is relevant in Civil & Criminal matter. Explain with provision.
-

TURN OVER

१. खालील प्रश्नांची एक ते दोन वाक्यात उत्तरे लिहा :

१. शाबितीची जबाबदारी कोणावर असते?
२. एरव्ही संबध नसलेली तथ्ये केव्हा संबध होतात?
३. कोणती तथ्ये तोंडी पुराव्याने शाबीत करता येतील?
४. दिवाणी दाव्यांमध्ये कबुली केव्हा संबध असतात?
५. हुंडाबळी संदर्भात अनुमान कोणते?
६. निर्णायक पुरावा कोणता?
७. हिशोबाच्या पुस्तकातील नोंदी केव्हा संबध होतात?
८. इलेक्ट्रॉनिक पुराव्याच्या तपासनिसाचे मत केव्हा घेतले जाते?
९. संदिग्ध दस्तऐवज म्हणजे काय?
१०. साक्षिदाराच विश्वासपात्रतेबाबत संशय कसा निर्माण करता येईल?

२०

२. खालीलपैकी थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) :

- अ) न्यायाधिकाचा प्रश्न विचारण्याचा अगर दस्तऐवज हजर करण्याचा आदेश देण्याचा अधिकार.
- ब) वैवाहिक जीवनाच्या काळातील निवेदने अप्रकटनाचा हक्क कोणता?
- क) सार्वजनिक दस्तऐवज व खाजगी दस्तऐवज.
- ड) दस्तऐवज हजर करण्याबाबतच्या नोटीशीचे नियम.
- इ) पोलिसांच्या हवालात असताना आरोपीने दिलेला कबुली जबाब केव्हा ग्राह्य असतो.
- फ) जी व्यक्ती मरण पावली आहे, अशा व्यक्तींनी केलेली तथ्यांची मुल्यांकन करा.

२०

३. खालील प्रश्नांमधील कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा, कारणे द्या :

१) 'क' वर गुन्ह्याचा आरोप आहे.

अ) अभिकथित गुन्हा घडल्यानंतर तो फरारी झाला ही गोष्ट संबध आहे का? कोणत्या कलमाखाली व कसे ते लिहा.

ब) ज्यावेळी 'क' ने घर सोडले त्यावेळी 'क' ज्या ठिकाणी गेला त्या ठिकाणी त्याच महत्वाच काम होत ही गोष्ट संबध आहे का? कोणत्या कलमाखाली हे सविस्तर लिहा.

१२

२) 'क' हा 'ख' चे मृत्युकालीन अधिकथन शाबीत करू इच्छितो.

अ) 'क' ने काय शाबीत केले पाहिजे? कायदा स्पष्ट करा.

ब) हरवलेल्या दस्तऐवजातील मजकूर 'क' ला कोर्टासमोर शाबीत करायचे आहे तो ते कशा प्रकारे शाबीत करू शकतो.

TURN OVER

- ३) 'क' हा अशील 'ख' या न्यायवादीला म्हणतो मी बनावट दस्ताऐवज केला आहे व तुम्ही माझा बचाव करावा अशी माझी तुम्हाला विनंती आहे?
- अ) 'ख' न्यायादी वरील गोष्ट गुप्त ठेवू शकतो का? किंवा 'ख' ला ही गोष्ट पोलिसांना सांगणे बंधनकारक आहे? कारणे द्या.
- ब) जर वरील संदर्भात 'क' 'ख' ला सांगतो की, मी बनावट दस्ताऐवज करून एकाला लुबाडणार आहे. तुम्ही त्यावर खोटा दावा करा. अशा प्रसंगी न्यायवादीची जबाबदारी कोणती? कायद्याच कलमाच्या आधारे स्पष्ट करा.

४. खालीलपैकी सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) :

४८

१. कबुली म्हणजे काय? योग्य कबुली कोण करू शकतो? केव्हा? सविस्तर लिहा.
२. कोणाला साक्ष देता येईल? कोणत्या साक्षीदारांना कायद्याने साक्षीदेण्यापासून संरक्षण दिलेले आहे? कशाप्रकारचे संरक्षण त्यांना दिलेले आहे व त्याची मर्यादा कोणती?
३. शाबीताची जबाबदारी म्हणजे काय? शाबीताची जबाबदारी कोणावर असते कलम १०१ ते १११ च्या मदतीने सविस्तर लिहा.
४. केव्हा तोंडी पुरावा न्यायालयात सादर करू देत नाहीत? त्याला अपवाद आहे का? सविस्तर लिहा.
५. दस्ताऐवजाचा मजकूर कशाप्रकारे शाबीत करता येईल? अव्वल पुरावा व दुय्यम पुरावा कोणता? व तो केव्हा देता येईल? व कशा प्रकारे देता येईल?
६. दिवाणी व फौजदारी दाव्यामध्ये व्यक्तीचे पूर्वचरित्र संबध आहे का? कायद्यातील तरतुदीनुसार सविस्तर स्पष्ट करा?